

Sūrya

Güneş yuvarlağını belirtir, güneşi simgeleyen tanrılar içinde en belirli olanıdır. Sūrya'ya on kadar ilahi sunulmuştur. Sūrya'nın gözünden, çeşitli yerlerde söz edilirse de o, daha çok Mitra ve Varuıa'nın, Agni'nin ve başka tanrıların gözü olarak anılır. O, her şeyi ve her yeri görendir; bütün dünyaya bakar, insanların yaptıkları iyi ve kötü işleri izler. Duran ve hareket eden her şeyin koruyucusu ve ruhudur. Arabası, etaşa denilen tek bir at veya haritah denilen yedi hızlı at tarafından çekilir. Bazen Savitçi veya âditya ile özdeştir. Bazen de ona Vivasvat denir. Sūrya'nın birçok karısı vardır (Örneğin: Savarnā, Svātī, Mahāvīryā).

Şafak, Sūrya tarafından oluşturulur. Sūrya, Ushas'ın kucağından parıldamaya başlar. Ushas bazen onun karısı olarak gösterilir; bazen de annesi. Aynı zamanda tanrıça Aditi'nin oğludur. Babası Dyaus'tur (X, 37). Okyanusta saklanmaktayken, tanrılar tarafından çıkartılmış ve gökteki yerine konmuştur.

Çeşitli yerlerde Sūrya, göğü bir yandan öbür yana geçen bir kuş olarak anlatılır. O, uçmakta olan kırmızı renkli bir kuş veya bir kartaldır. Bazen de benekli bir öküz veya şafak tarafından getirilmiş parlak bir attır. Zaman zamansa cansız bir nesne; göğün cevheri veya göğün ortasında duran renkli bir taştır. Mitra-Varuıa'nın bulut ve yağmur ile saklı tuttıkları parlak bir silah (ayudha) veya onlara ait bir tekerlek çemberi (pavi) yahut da gökte tuttıkları parlak bir arabadır. Sūrya, bütün dünya için, insanlar ve tanrılar için parlar. Karanlığı dağıtır, hastalığı, kuruntuyu ve kötü

hayalleri uzaklaştırır. Bütün yaratıklar ona muhtaçtır ve ona bir defaya özgü vişvakarman (her şeyi yaratan) diye seslenilmiştir. Tanrıların göksel din adamıdır (asuryah purohitah).

Sūrya adı, svar “parlamak” eyleminden türetilmiş olup, Avesta’daki hvare (güneş) ile aynı kökten gelmektedir. O da, Ahura Mazda’nın gözüdür ve hızlı atları vardır.

Sonraki mitolojide, Aşvinlerin babası olarak görülür. *Rāmāyaṇa ve Purāṇalarda, Sūrya’nın Kaşyapa ve Aditi’nin oğlu olduğu söylenir. Yine Rāmāyaṇa’nın başka bir yerinde *Brahmā’nın oğludur. Karısı, Vişvakarma’nın kızı Sañcna’dır ve ondan üç çocuğu olmuştur. Bunlar Manu Vaişvata, *Yama ve Yami’dır (Yamunā Nehri). Vişvakarma, Sūrya’yı sekiz parçaya böler ve ayakları dışında her parçasını süsler. Bu parçalar ışıldayarak dünya üzerine doğru yükselir. Vişvakarma bu parçalardan Vishṇu’nun diskini, Şiva’nın çatallı zıpkınını, Kuvera’nın silahını, Kārttikeya’nın mızrağını ve diğer tanrıların silahlarını yaratır. Mahābhārata’ya göre *Karṇa, onun Kuntī’den olma oğludur. Rāmāyaṇa’da ise, maymun kral Sugrīva’nın babası olduğu söylenir. Vishṇu Purāṇa’da Satracita tarafından “gerçek biçimi” görülür. Buna göre “cüce yapıda, bakır gibi parlak bedenli, kırmızı gözlü”dür. Sūrya, yedi atın çektiği ya da yedi başlı bir atın çektiği, ışınlarla kaplı bir araba içinde gösterilir. Arabacısının adı Aruna veya Vivasvat’tır. Ülkesinin adı Vivasvatī veya Bhasvatī’dir. Orada güneş tapınakları vardır ve

tapınışları kabul eder. Birçok adı ve takma adı vardır: Saviti (Besleyici), Vivasvat (Parlak), Bhāskara (Işık Yapan), Dinakara (Gün Yapan), Arhapati (Günün Efendisi), Lokaakshus (Dünyanın Gözü), Karmāsakshī (İnsanların İşlerini Gözleyen), Graharāca (Yıldızların Kralı), Gabhastimān (Işınlarla Kaplı), Sahasrakirana (Bin Işınlı), Vikarttana (Işınları Kırpılmış)...

Parlak ışınları yukarıda tutar onu,

Bütün canlıları bilen Tanrı,

Herkesin izlemesi gereken Sūrya!

Işınlarıyla beraber yıldızlar,

Tıpkı hırsızlar gibi kaçarlar,

Güneş; herkese bakan Tanrı! (I, 50: 1-2)

(eřitli Görseller)